

ПРАТУЛИНСЬКА РОДИНА

ІДЕЯ
БЮРО КИЄВО-ГАЛИЦЬКОГО
ВЕРХОВНОГО АРХИЄПИСКОПСТВА
УГКЦ
У СПРАВАХ НОВІТНІХ
РЕЛІГІЙНИХ РУХІВ І СЕКТ

ВІРТУАЛЬНИЙ «АЛЬБОМ ПРАТУЛИНСЬКИХ БЛАЖЕННИХ»

Величаємо вас, святі страсотерпці,
і вшановуємо ваші страждання,
що їх ви зазнали імени
ради Христового.

Оригінал ікони «Підляське Мучеництво»

ВСТУПНЕ СЛОВО

Після «Віртуальної прощі до [Пратулина](#)» представляємо вашій увазі «Альбом Пратулинських Блаженних». Цей альбом є продовженням, чи може радше доповненням попередньої інформації.

Можемо сказати, що колись давніше, скажімо 40-50 років тому, альбоми передавалися з покоління в покоління. Збережені в них записи, фотографії, пожовтілі від плинину часу, ставали своєрідними «реліквіями», давали відчуття зв'язку з минулим роду. Також вони були носіями цінностей, які хотіли нам наші предки передати в майбутнє.

Сьогодні дуже часто фото не є носієм «глибини», а радше «пустотою» на збільшення «лайків» в інтернеті, і неважливо, що там зображено...

Життя Блаженних та їхня смерть мали місце у ХІХ столітті. На сьогодні можна сказати, що про них є дуже мало інформації. Ту, яка є в наявності, дослідники збирали дослівно по крупинках. Це не стало перепоною для того, щоби Церква проголосила їх Блаженними: бо в людей це неможливо, але в Бога все можливо...

В нашому альбомі найперше представляємо ікону «Підляське Мучеництво», її історію та головні аспекти. В наступній частині буде можливість ознайомитись окремо з кожним Блаженним через інформацію про його біографію та атрибути, які мають зв'язок з його життям і є своєрідним заповітом для сучасної людини.

В наступній частині цього альбому ознайомимось з дуже промовистою іконою «Пратулинський Хрест».

На закінчення представимо декілька світлин ікон, отримані від членів «Пратулинської Родини». <https://jakir.in.ua/118/95-95.html>

ІКОНА ПІДЛЯСЬКОГО МУЧЕНИЦТВА

Ікона «Підляське Мучеництво», що знаходиться в Пратулинському «Мартиріумі», була написана 2015 року з ініціативи єп. Пйотра Савчука.

Написала її іконописець Малгожата Вашкевич з Лосиць, випускниця Іконографічної студії ім. Андрія Рубльова в Більську-Підляському.

Ікона виконана на ґрунтованій липовій дошці у традиційній техніці яєчної темпері з позолотою.

В головній частині ікони зображено сцену мученицької смерті Пратулинських уніятів. За основу цієї частини твору взято більш ранню фреску авторки, що знаходиться в підземеллі одного з будинків у Костомлогах.

ІКОНА ПІДЛЯСЬКОГО МУЧЕНИЦТВА ІІ

Представлене зображення ікони Богородиці є копією тієї ікони, яка ймовірно збереглася з храму, який Блаженні захищали.

Клейма ікони написані з дотриманням традиції зображення життя святих, показуючи кожного мученика з характерним атрибутом, пов'язаним з ним і з тим добром, яке він чинив на землі.

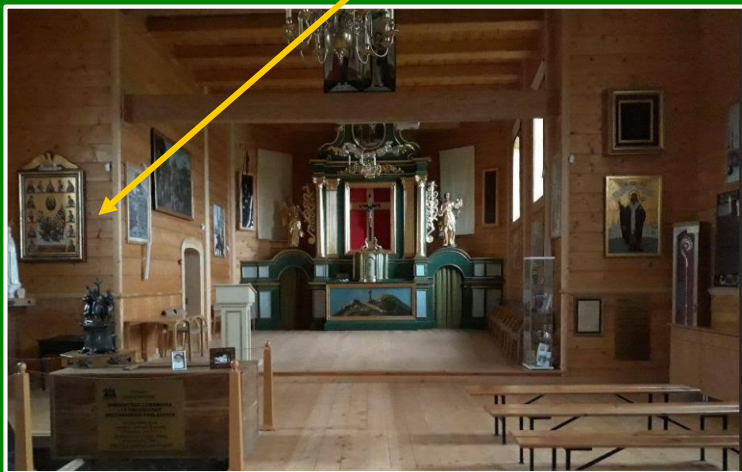
Атрибути, зображені на клеймах ікони «Підляське Мучеництво», розробив о. Войцех Гацкевич.

На сьогодні оригінал ікони знаходиться в храмі, збудованому на місці церкви, за яку Блаженні віддали своє життя.

Сьогодні це «Пратулинський Мартиріум».

Оригінал ікони
Матері Божої Пратулинської.
Санктуаріум у Пратуліні

*Пам'ять про праведника
буде вічна. Лихої слави
він не лякається.*

ІКОНА ПІДЛЯСЬКОГО МУЧЕНИЦТВА III

*Фото первісного зразка сцени мученицької смерті,
що знаходиться в Костомлотах.*

ІКОНА ПІДЛЯСЬКОГО МУЧЕНИЦТВА ІV

Після цього короткого загального огляду ікони «Підляське Мучеництво» переходимо до окремих Блаженних, зображених на її клеймах, так як центральна частина ікони, а саме сцена мучеництва є вже доволі відома. У «Віртуальній прощі до Пратулина» згадується про мучеництво Блаженних, що з хрестом у руках (*цей хрест зберігся до сьогодні і є в центральній частині «Мартиріуму»*) вийшли проти ворога, захищаючи свою Церкву.

Біля зображення кожного Блаженного описаний його життєвий шлях. Як було сказано раніше, ці описи короткі. В основному це опрацювання о. проф. Казімежа Матвеюка «Блаженні з Пратулина - героїчні свідки Бога». Крім цього, біографії доповнено відомостями «З історії Холмської Єпархії та Підляшшя» о. Петра Сивицького. Пояснення атрибутів Блаженних отримано від Авторки ікони.

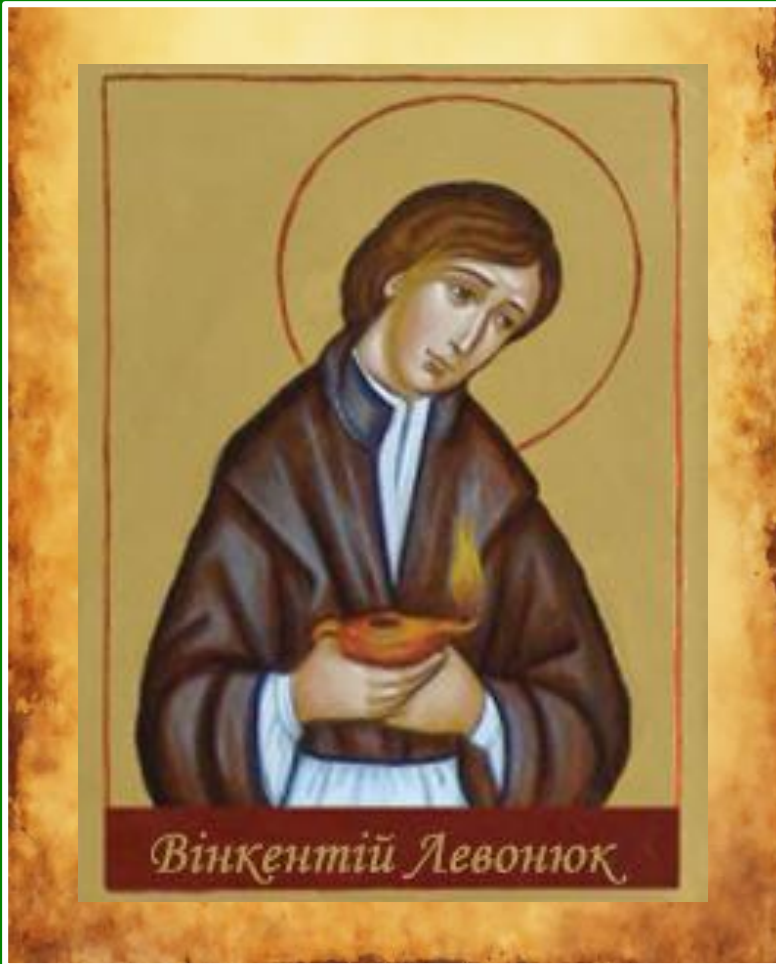

Досліджуючи Пратулинське питання, можна зіткнутись з розбіжністю щодо дат окремих подій, а також щодо дат народження Блаженних Мучеників. Чому так? Стосовно цієї справи Бюро скерувало запит до Голови Товариства Пам'яті Підляських Уніятів «Мартиріум» о. прелата Бернарда Блонського. У відповідь отримано наступне пояснення:

«Дата 24 січня 1874 року як дата подій у Пратуліні була прийнята в ході беатифікаційного процесу ще у міжвоєнний період ХХ століття. Ця дата є офіційно визнаною як дата мучеництва. Хоча в літературі подається також дата 26 січня (проф. Ганна Дилонґова /Hanna Dylągowa, о. проф. Казімеж Матвеюк /Kazimierz Matwiejuk, о. Берnard Блонський /Bernard Włoński та інші). Таку дату вираховано на підставі свідоцтв про смерть, зареєстрованих у Пратуліні, з різницею 12 днів між юліанським (14 січня) і григоріанським (26 січня) календарями в ХІХ столітті. Однак невідомо, що стало причиною прийняття різниці в 10 днів у цьому процесі. Зафіксовано дату 24 січня».

А тепер познайомимось з кожним із Блаженних...

БЛАЖЕННИЙ ВІНКЕНТІЙ ЛЕВОНЮК

Прийшов на світ у селі Кричево 1849 року. Його християнське втаємничення відбулося через Хрещення, Миропомазання та Євхаристію в місцевій церкві. Ці Таїнства були уділені йому в одному літургійному обряді. Таким був і залишається спосіб посвячення в Греко-католицькій Церкві.

Вінкентій був конюхом у маєтку Бриндзів у Воробліні, село належало до Пратулинської парафії. Одружився з Мар'яною. Був побожним чоловіком, щиро прив'язаним до Церкви. Брав активну участь у парафіяльному житті. Користувався повагою серед людей. За вірність Унії був репресований разом з усією родиною. Мав 25 років, коли перед храмом у Пратуліні 24 січня 1874 року в нього влучила куля під час першого залпу московських козаків.

*Атрибут Блаженного –
оливний світильник із полум'ям
як символ непохитного перебування
в єдності віри.*

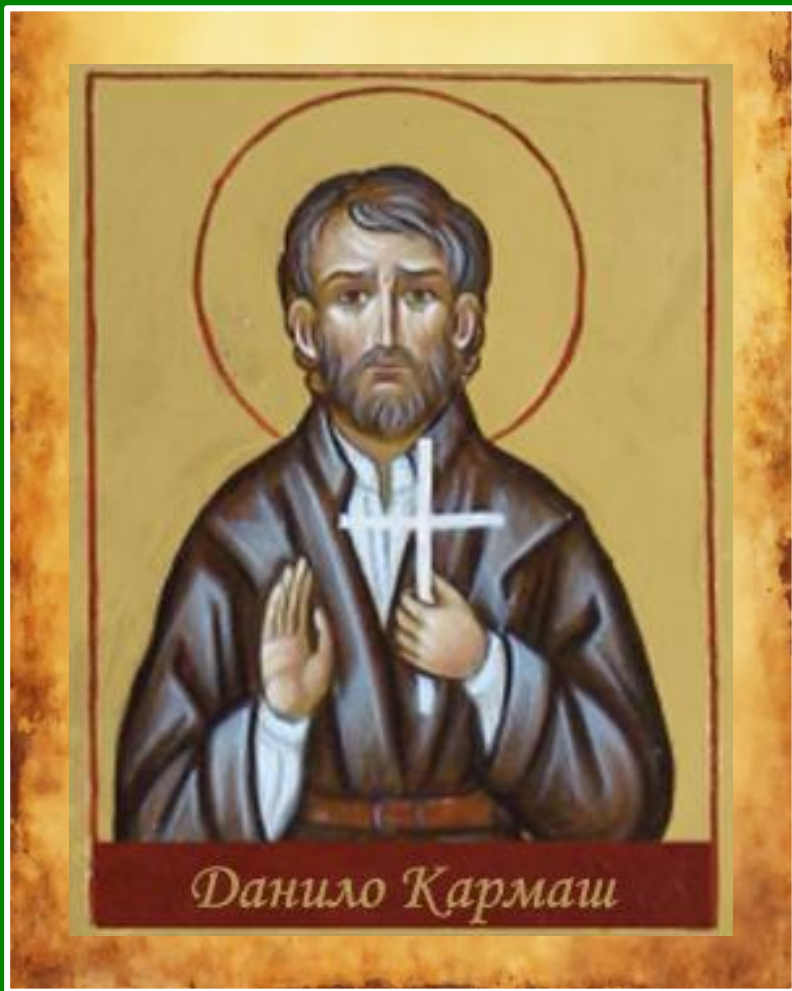
БЛАЖЕННИЙ МИКИТА ГРИЦЮК

Народився в Зачопках 1855 року. Його батьки Йосиф і Юліанна створили гарну сімейну атмосферу. Вони піклувалися про єдину дитину, виховували його у вірності Божому закону. Живучи в такій атмосфері, Микита дедалі свідоміше переживав свої стосунки з Богом. Коли 24 січня 1874 року він вирушав до Пратулина з харчами для захисників церкви, то сказав: «Може, я також буду гідний того, щоб мене вбили». Саме так і сталося. Він отримав смертельне поранення в голову і помер на місці. Був наймолодшим із мучеників, мав неповних 19 літ. Він є взірцем правдивої мудрості й побожності.

Атрибут Блаженного –
біла троянда
як символ невинності.

БЛАЖЕННИЙ ДАНИЛО КАРМАШ

Атрибут Блаженного –
хрест

як символ спасіння через хрест Господній.

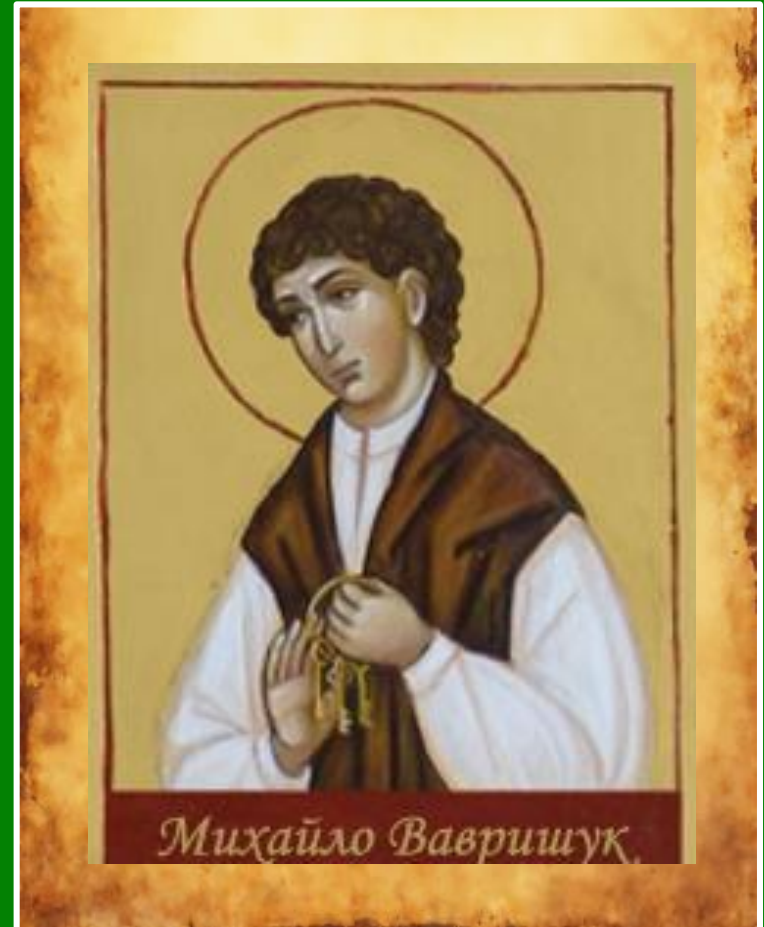
Народився 3 січня 1827 року в селі Ленги, що знаходиться на відстані 2 км від Пратулина та було його передмістям. Наступного дня його охрестив і миропомазав о. Михайло Мазановський (1780 - 1850 рр.), який з 1806 року і до смерті був парохом у Пратуліні.

Данило Кармаш не мав шкільної освіти, але відзначався розумом і побожністю. Батьки Данила Кармаша Кіндрат і Анастасія (дівоче прізвище Грицюк) були селянами, мали власне господарство. Сам Данило теж мав власне господарство й хату в селі Луги, дружину Анну й сина Івана. Любов до Церкви він виніс із батьківського дому. Належав до парафіяльного братства мирян.

Він мав репутацію розсудливої, врівноваженої, доброї людини. Люди його шанували. Це він став на чолі парафіян, які боронили греко-католицький храм у Пратуліні. 24 січня 1874 року, тримаючи в руці хрест, закликав зібраних до молитви такими словами: «Тут відбувається не битва за церкву, а боротьба за віру і за Христа». Йому було 48 років, коли влучила в нього смертоносна куля.

БЛАЖЕННИЙ МИХАЙЛО ВАВРИЩУК

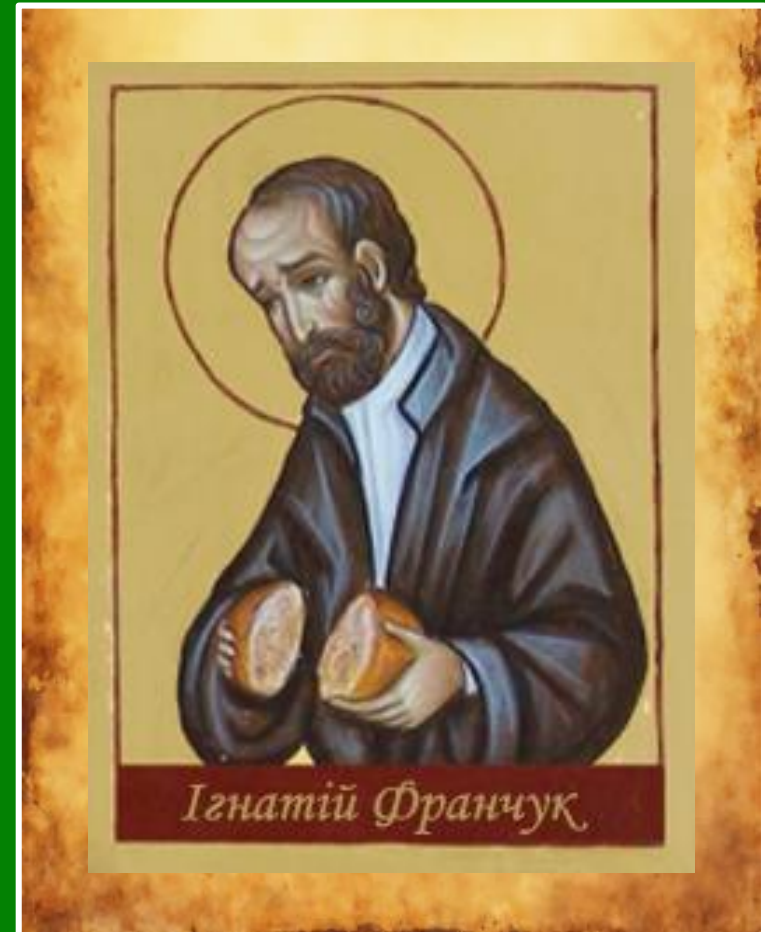
Народився 1853 року. Охрестили його в пратулинській церкві (метрика не береглася). Батьки Михайла Ваврищука Микита і Агнета були селянами. Змалку в його юному серці звучали слова: «Життя коротке, вічність не має кінця», які часто повторював Павло Пікула – моральний авторитет з його села. Михайло оженився в селі Ольшин. У день мучеництва він приєднався до чисельного гурту оборонців пратулинської церкви. Був йому 21 рік. Важко поранений, помер на другий день у селі Дерло.

Атрибут Блаженного –
ключі від храму
як символ піклування про Церкву.

БЛАЖЕННИЙ ІГНАТІЙ ФРАНЧУК

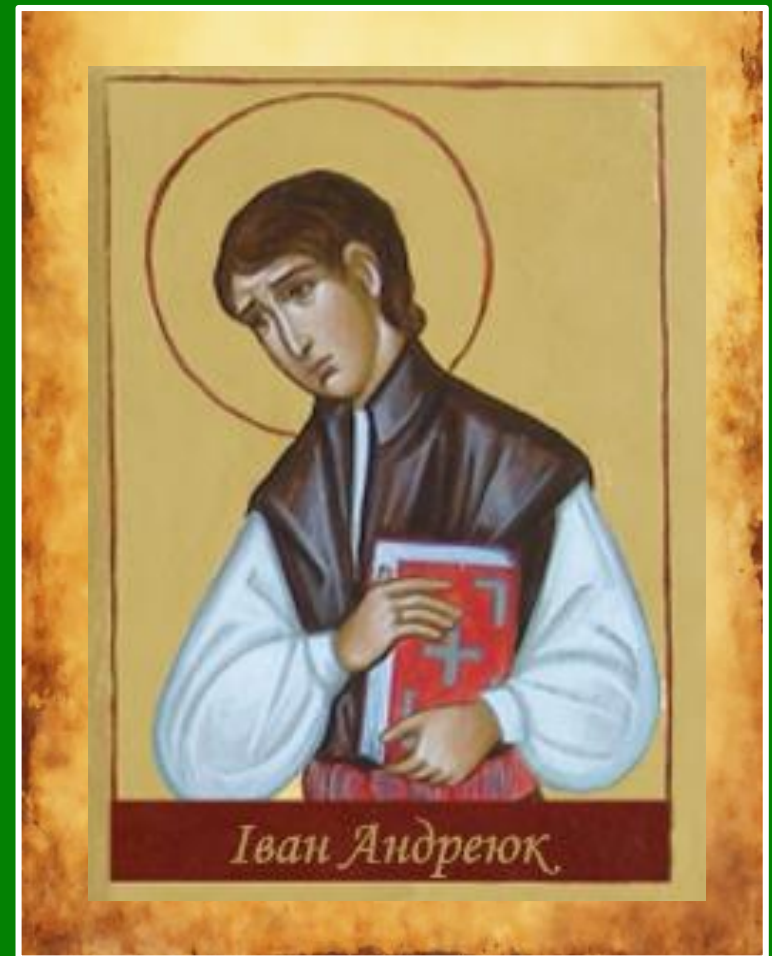
Народився він 1824 року. Походив із села Дерло, що знаходиться приблизно за 5 км від Пратулина. Його батьки Данило й Ахакія, католики східного обряду, охрестили сина у пратулинській церкві. Охрестив і миропомазав його о. Михайло Мазановський (метрика не збереглася). Ігнатій мав дружину Олену і семеро дітей. Своїх дітей разом із дружиною виховував у дусі любові до Бога і ближнього. Свідки стверджували, що «був він добрим господарем, а вірність вірі ставив понад усе». Зі свідчень його сина довідуємося, що Ігнатій перед тим, як іти захищати храм, одягнув чисту білизну й одяг, тобто був готовий стояти на смерть за свою віру. Мав передчуття, що може не повернутися. Коли поруч із ним впав поцілений кулею Данило Кармаш, котрий тримав у руках хрест, він підхопив хрест і став на чолі оборонців церкви. Цим він скріпив на дусі своїх братів і заохотив їх бути непохитними у вірі. В нього також влучила московська куля. Було йому 50 років.

*Атрибут Блаженного –
поділений хліб,
як символ
взірцевої любові до ближнього.*

БЛАЖЕННИЙ ІВАН АНДРЕЮК

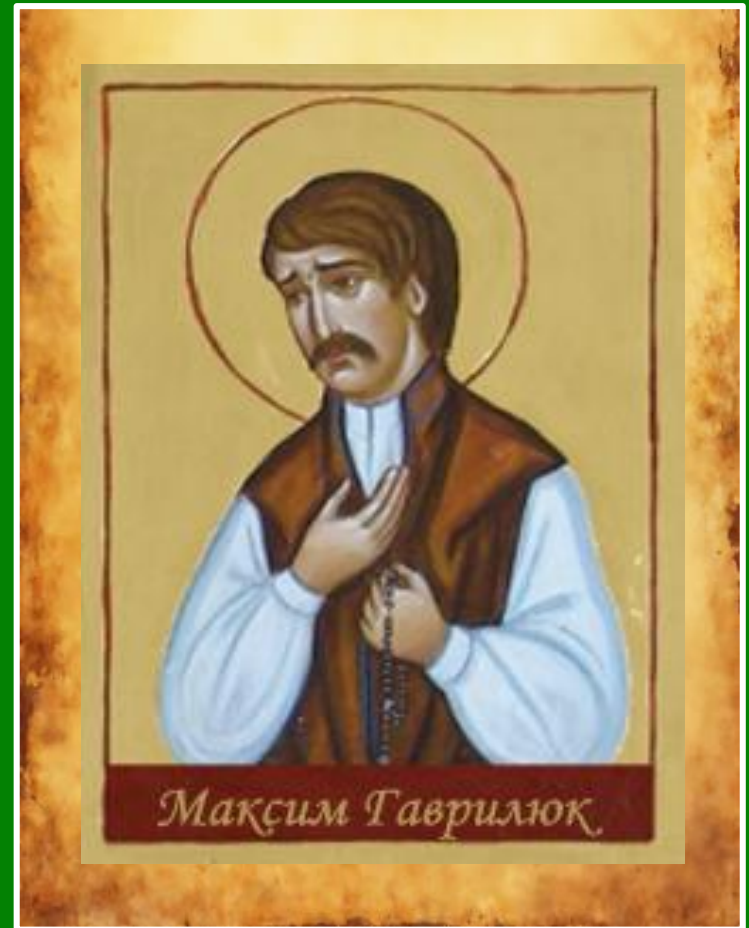
Народився він 9 квітня 1848 року в селі Дерло. Через два дні в пратулинській церкві його охрестив і миропомазав о. Михайло Мазановський. Батьки Івана Андреюка - Степан і Іванна (дівоче прізвище Томашук). Одружився з Мариною і мав сина Нестора. Вмів читати й писати. Був дяком у пратулинській церкві. Оскільки був він близьким до парафіяльних справ, то розумів, що наближається небезпека. Тому перед виходом до Пратулина, щоби разом з іншими захищати улюблену церкву, він прощався з родиною так, ніби це було останнє прощання. Того дня 24 січня 1974 р. під час оборони парафіяльної церкви його наздогнала куля. Пораненого батько привіз додому в Дерло, де він незабаром помер. Було йому 26 років.

Атрибут Блаженного –
псалтир у руках
як символ прослави Бога.

БЛАЖЕННИЙ МАКСИМ ГАВРИЛЮК

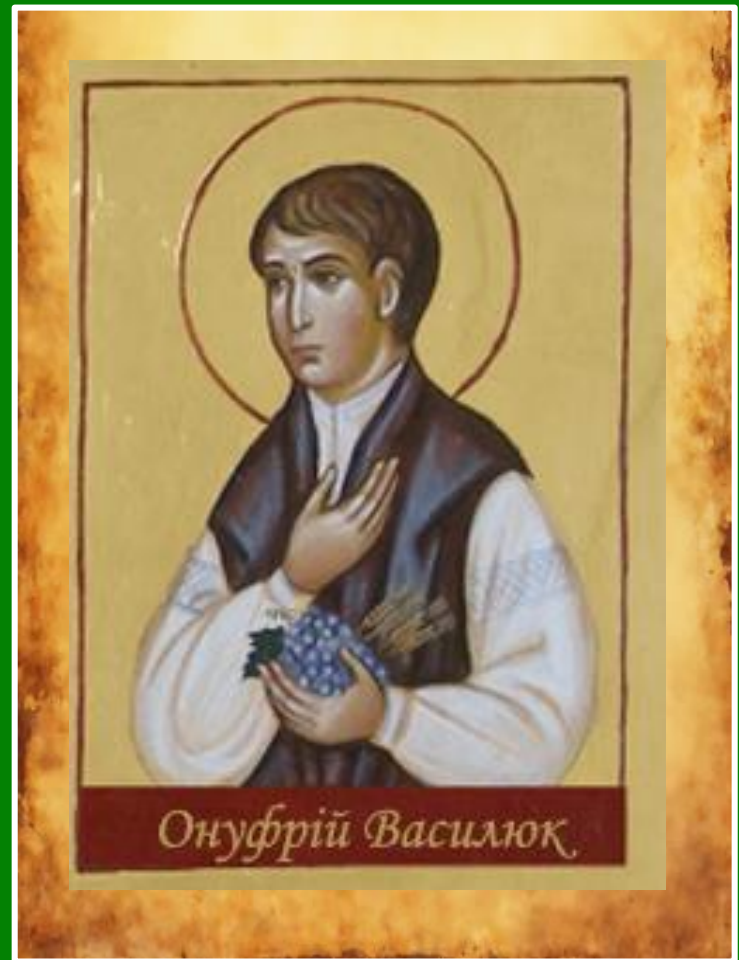
Народився він 22 травня 1840 року в селі Богукали. Через два дні його охрестив і миропомазав о. Михайло Мазановський. Батьки Максима Гаврилюка Павло і Варвара (дівооче прізвище Василюк) - були селянами. Одружився з Домінікою, з якою мав трьох дітей. Вів господарство в селі Дерло, де мав репутацію чесної та побожної людини. За кілька місяців до трагічних подій рішуче протестував проти викидання органа з пратулинської церкви, бо розумів, що це початок більших переслідувань. Під час оборони храму в Пратуліні був поранений у живіт. Важко пораненого, його привезли додому в село Дерло, де він помер на руках у дружини. Було йому 34 роки.

*Атрибут Блаженного –
вервиця
як символ молитви й довіри до Бога.*

БЛАЖЕННИЙ ОНУФРІЙ ВАСИЛЮК

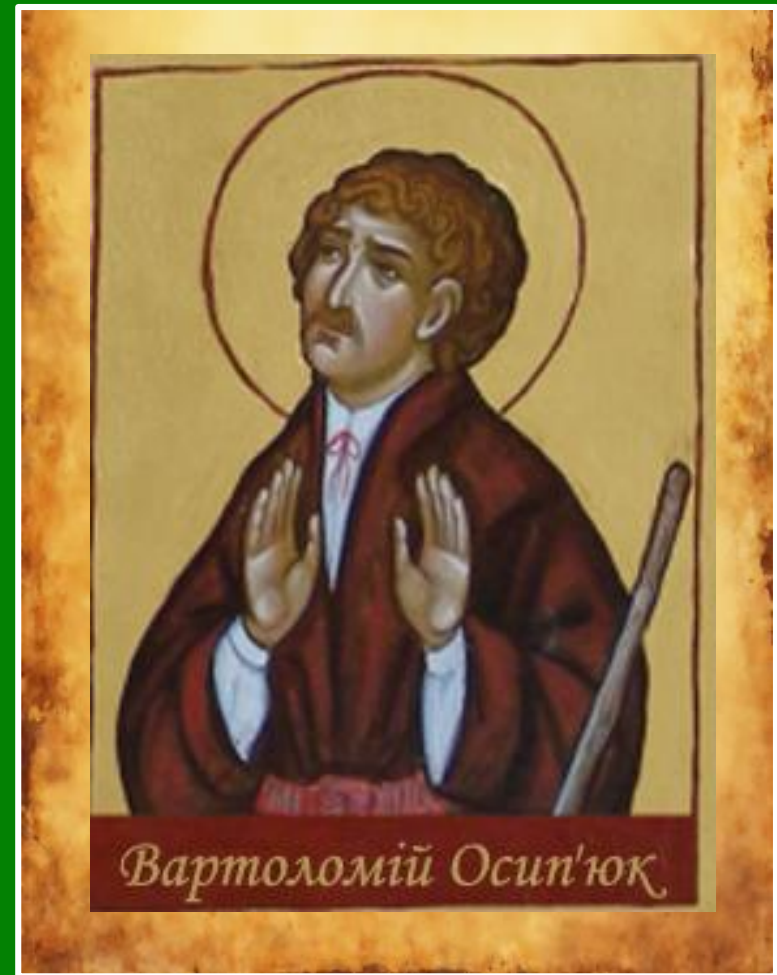
Народився він 1853 року в селі Зачопки. Його батьки Ігнатій і Юліяна подбали, щоб він не пішов до царського війська. Заплатили за це величезну суму - аж 800 рублів. Вони дуже хотіли вберегти сина від русифікації. Був одружений з Сесилією. Онуфрій попри молодий вік (всього 21 рік) був обраний сільським старостою. Того фатального січневого дня він не сподівався кривавого закінчення подій у Пратуліні. Вважав, що провокацію царських чиновників можна буде вирішити, відігнавши козаків. Тому під час першого штурму він активно боронив доступ війська до пратулинської церкви. В ту мить, коли пролунав наказ стріляти, коли розгорнули військовий прапор і били в барабани, він зрозумів, що це не просто бійка, а «битва за віру і Христа». Куля влучила йому в голову. Свідком його смерті була дружина.

Атрибут Блаженного – колоски й виноград як символ життя в Євхаристії.

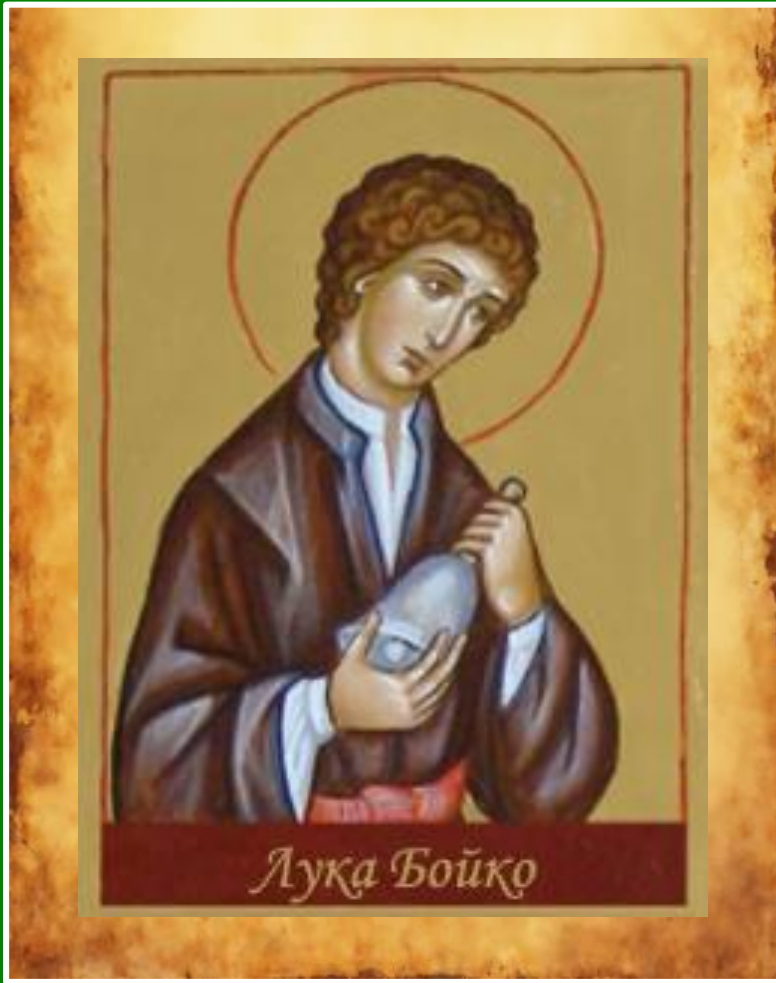
БЛАЖЕННИЙ ВАРТОЛОМІЙ ОСИП`ЮК

Народився він 1844 року в селі Богукали, що знаходяться від Пратулина на відстані біля 2 км. Був сином Василя й Марти, з дому Кондратюк. Був він працьовитим і дбав про свій дім. Вартоломій був одружений з Наталею, мав сина і дочку. Хоча великих статків не мав, його поважали у селі за чесність, розум і побожність. Брав участь у недільній Літургії разом з дружиною і двома дітьми. Морозними січевими днями 1874 року охороняв пратулинський храм. Під час оборони церкви був смертельно поранений. Перед смертю він зізнався, що щасливий віддати своє життя за віру в Бога. Вмираючи, молився за гонителів.

Атрибут Блаженного – відкинута палиця й підняті в молитві руки як символ перемоги добра над злом.

БЛАЖЕННИЙ ЛУКА БОЙКО

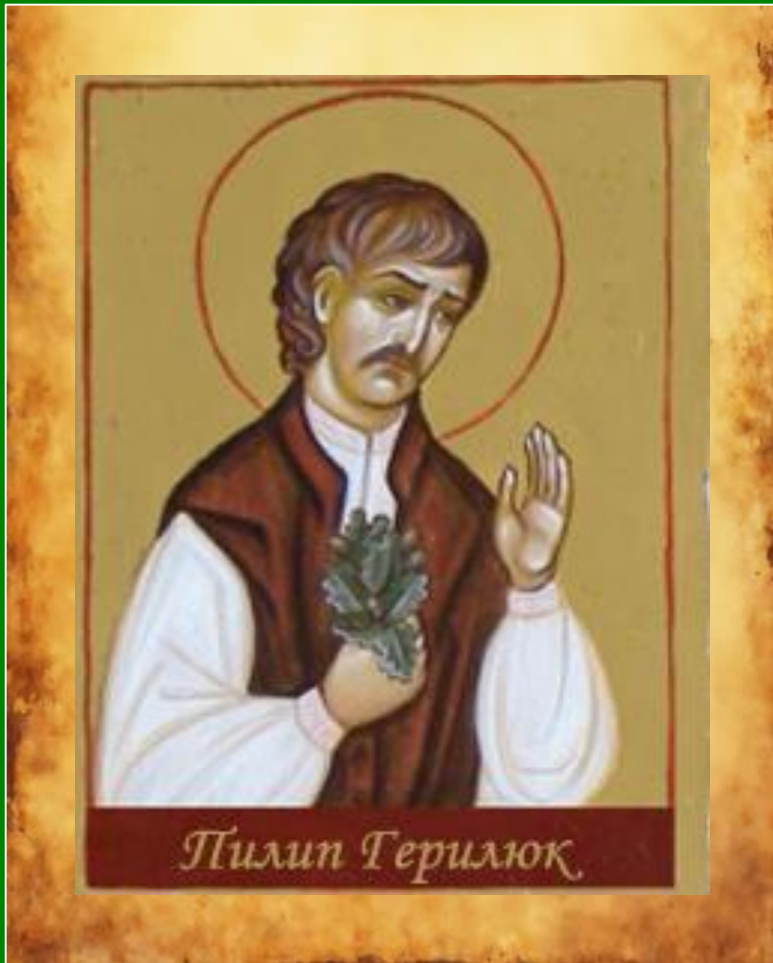

Народився він 1852 року в селі Зачопки, був сином Дмитра й Анастасії (дівооче прізвище Войда). Наступного дня його охрестив у пратулинській церкві о.Іван Жиповський, який у 1850 - 1866 роках був адміністратором пратулинської парохії, а в 1831 - 1866 роках кричівським парохом. Лука мешкав у селі Ленги, де займався землеробством. Був це 22-річний неодружений молодий чоловік лагідної вдачі. 24 січня 1874 року прийшов до Пратулина боронити церкву. За наказом Данила Кармаша почав бити у дзвони. Люди відразу заспівали пісню «Хто віддає себе в опіку Господа свого». Куля козака-московита влучила в нього перед дверима церкви, він загинув на місці. Це зразок любові до Христової Церкви. Дзвоном він закликав людей боронити церкву в небезпеці.

Атрибут Блаженного –
дзвоник

як символ готовності проголосувати віру.

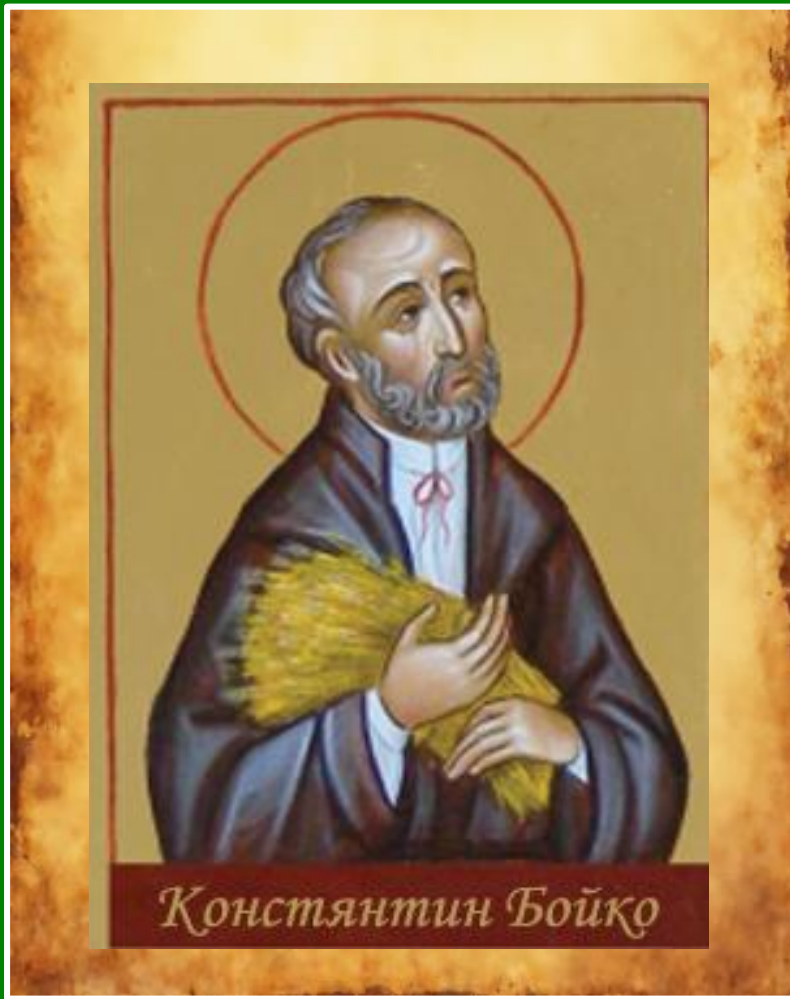
БЛАЖЕННИЙ ПИЛИП ГЕРИЛЮК

Народився він у Зачопках 26 листопада (8.12) 1830 року в селі Зачопки. Через два дні його охрестив і миропомазав о. Михайло Мазановський. Батьки Пилипа Герилюк Василь і Домініка (дівоче прізвище Королюк) були селянами. Пилип був одружений з Євфросиною. Він і його родина заробляли на життя хліборобством. Користувався в селі доброю славою. Його вважали зразковим батьком родини, доброю і побожною людиною. З власної волі він прийшов до Пратулина і долучився до парафіян, котрі з молитвою та співом боронили свою церкву. Коли побачив, як загинув його сусід Микита Грицюк, закричав до солдатів: «М'яса ви вже набралися, можете мати його ще більше, ми всі готові вмерти за нашу віру». За мить після цього впав на землю смертельно поранений. Було йому 44 роки. Це був відважний послідовник Бога живого.

Атрибут Блаженного –
дубове листя
як символ мужності у сповідванні віри.

БЛАЖЕННИЙ КОНСТЯНТИН БОЙКО

Народився він у селі Дерло 25 серпня 1826 року. Наступного дня його охрестив і миропомазав о. Михайло Мазановський. Батьки Константина Бойка - Роман і Федора (дівооче прізвище Кононюк). Був одружений з Анною. Мав добру репутацію серед людей. Дитинство й дорослі роки провів у селі Зачопки, що знаходиться на відстані 3 км від Пратулина. Разом зі своєю сім'єю працював у маленькому господарстві. Він ледве міг забезпечити своїх близьких найнеобхіднішим для життя. Інколи користувався допомогою заможніших сусідів. Константин був богобоязливою людиною. Проста й жива віра привела його до мученицької смерті. Мав він 49 років, коли був убитий. Залишив дружину й дітей.

*Атрибут Блаженного –
сніп збіжжя
як символ щоденного життя з віри.*

БЛАЖЕННИЙ КОНСТЯНТИН ЛУКАШУК

Прийшов на світ у селі Зачопки 1829 року. Був землеробом. Його охрестив і миропомазав о. Михайло Мазановський (метрика не збереглася). Батьки Констянтина Лукашука - Тадей і Францішка. Одружений був із Агрипіною. Користувався повагою серед людей. Важко поранений на цвинтарі коло церкви, помер у селі Зачопки на другий день. Осиротив дружину й семеро дітей. Було йому 45 років. Він є прикладом того, як треба жити для інших.

*Атрибут Блаженного –
громадка дітей
як символ життя у вірі в сім'ї.*

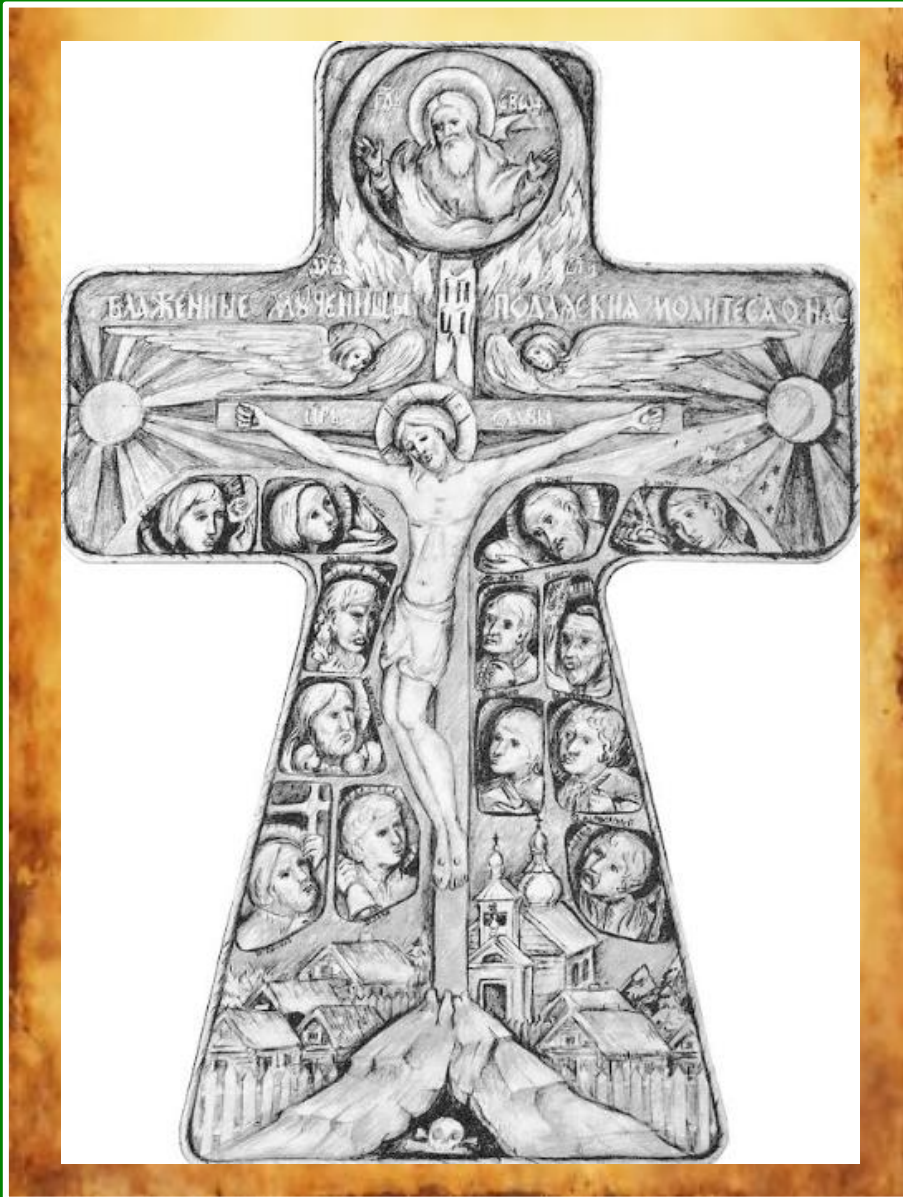
ПРАТУЛИНСЬКІ БЛАЖЕННІ

Отже, хто вони такі - Пратулинські мученики? Відповідь проста: підляські селяни греко-католицького віросповідання. На жаль, історичні джерела, які б допомогли з'ясувати про них щось докладніше, дуже обмежені. Наприклад, до наших днів збереглися оригінальні свідоцтва про народження та хрещення тільки сімох Пратулинських мучеників. Перші свідчення записувались аж після 7 березня 1919 року, тобто більше, ніж через 45 років після трагічних подій у Пратуліні. До того ж, треба зазначити, що на загал історичні джерела для вивчення біографії того чи іншого підляського селянина, який проживав у ХІХ ст., тепер знайти важко. Але завдяки кропітким дослідженням окремих людей можливо хоч частково побачити їхнє життя і зрозуміти їхній подвиг. *З історії Холмської Єпархії та Підляшшя. о. Петро Сивицький*

Вид на частину села Пратулін з «Мартиріумом»

ІКОНА «ПРАТУЛИНСЬКИЙ ХРЕСТ»

Ікона «Пратулинський Хрест» була створена як спільна робота авторки ікони «Підляське Мучеництво» Малгожати Вашкевич та о. Мирослава Невенгловського.

Після написання ікони Мучеництва авторка розробила ще кілька інших її варіантів, але весь час мала намір намалювати хрест.

Теологію Пратулинського хреста й концепцію його графічного вираження розробив о. Мирослав Невенгловський, а художню форму надала Малгожата Вашкевич, спочатку олівцем як ескіз, а потім у традиційній техніці темпері.

Формою хрест нагадує кам'яний нагробок, що був знайдений і досі знаходиться на первісному похованні Мучеників.

Техніка - олівець

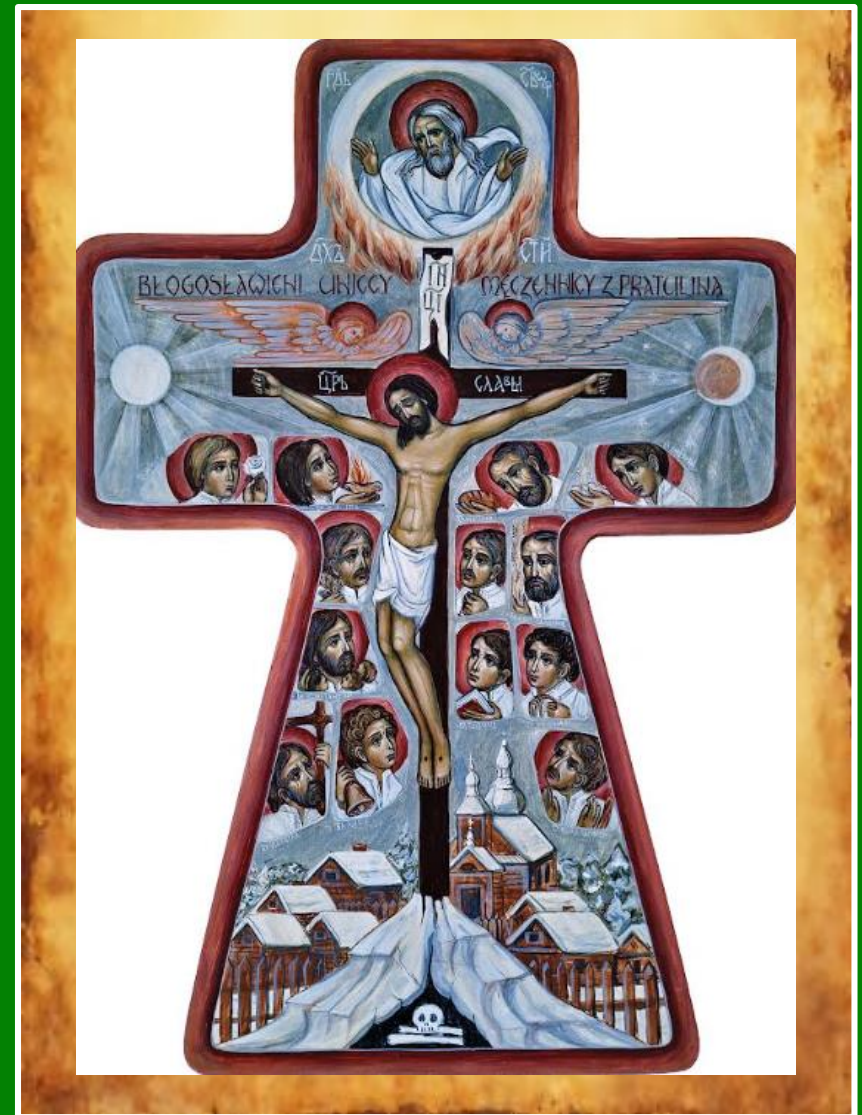
ІКОНА «ПРАТУЛИНСЬКИЙ ХРЕСТ»

У центральній частині ікони зображено розп'ятого Христа, а титул (напис) виконано за зразком того, що був на розп'ятті, яке тримали Пратулинські Мученики в момент своєї смерті.

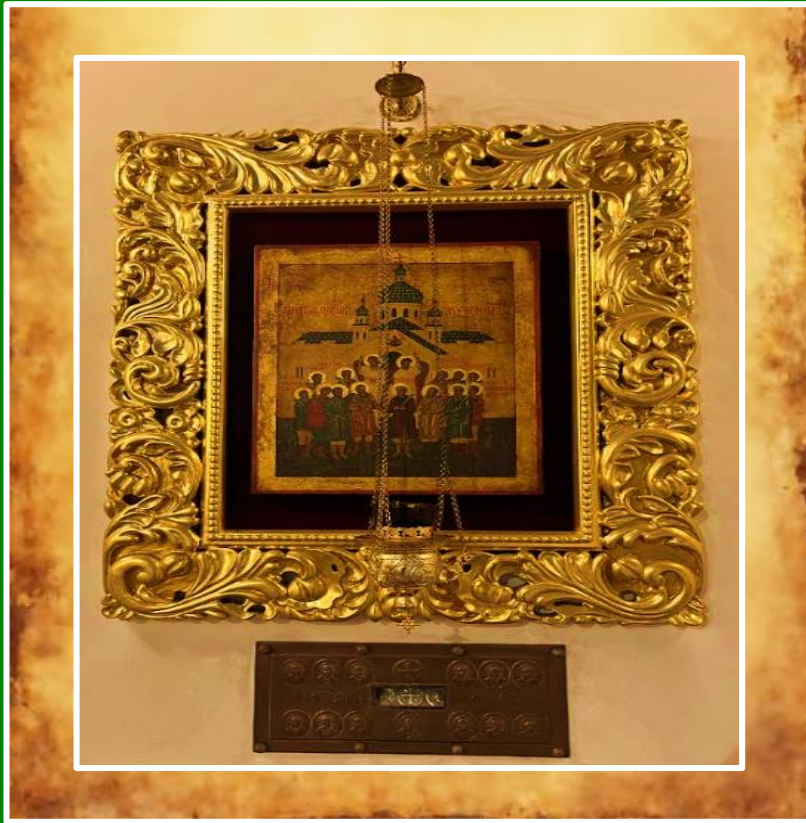
У верхній частині хреста зображені Бог Отець і Святий Дух у вигляді полум'я. В центрі – Син Божий, якому поклоняються Херувим і Серафим.

Під поперечною балкою, на місці традиційного зображення свідків Страстей Христових, розміщені Пратулинські мученики з характерними для них атрибутами.

Нижче, замість Єрусалиму на задньому плані – підляське село. А в самому низу – традиційна Голгофа з черепом і кістками Адама.

ІНШІ ІКОНИ ПРАТУЛИНСЬКИХ БЛАЖЕННИХ

Василіянська парафія
Успіння Пресвятої Богородиці.
Вул. Медова 16, Варшава, Польща.
Іконописець - Ізабелла Говік, 1988 р.

Парафія свв. апп. Петра і Павла.
Вул. II Полку Уланів 1,
Тшеб'ятув, Польща.
Іконописець - Анна Родзевич Машлянка, 2025 р.

ІНШІ ІКОНИ ПРАТУЛИНСЬКИХ БЛАЖЕННИХ ІІ

Парафія Воздвиження Чесного Хреста.
Копичинці, Тернопільська область.
Художник - Омелян Фейло, 2018 р.

Парафія Собору Пресвятої Богородиці.
С. Сопошин, Львівська область.
Іконописець – Михайло Б'єсик, 2025 р.

Ікони Пратулинських Блаженних з мощами.

ІНШІ ІКОНИ ПРАТУЛИНСЬКИХ БЛАЖЕННИХ ІІІ

Величаємо вас,* святі страсотерпці,*
і вшануємо ваші страждання,* що їх ви
перенесли за Христа.

Стих 1: Бог для нас – охорона й сила,*
допомога в недолях, що часто трапляються,

Величаємо вас,*...

Стих 2: Пролили кров їхню,* немов
воду.

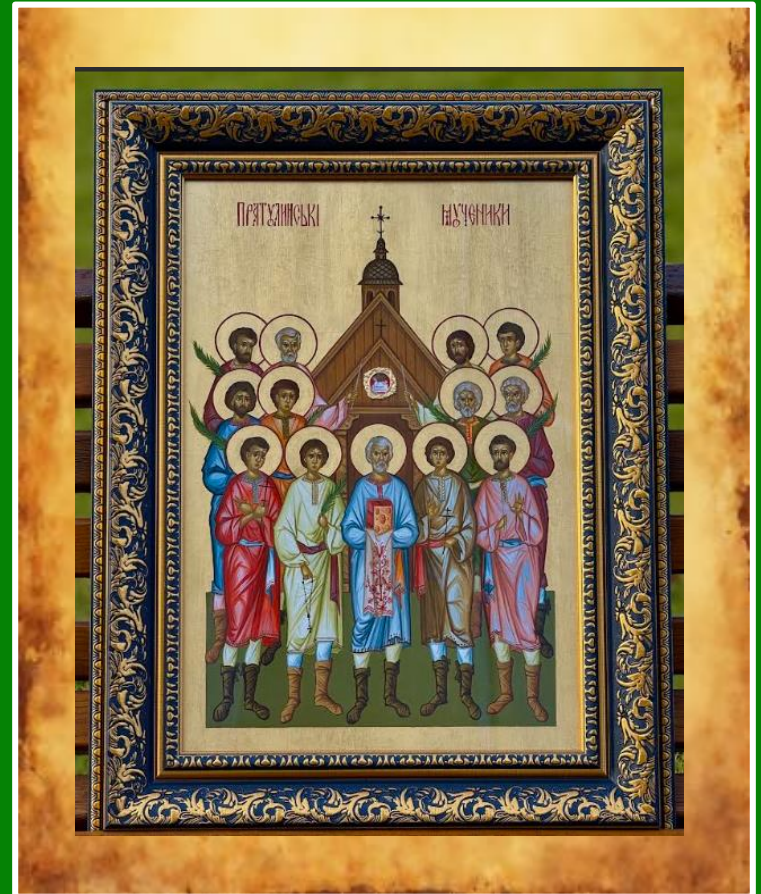
Величаємо вас,*...

Стих 3: Пам'ять про праведника буде
вічна.* Лихої слави він не лякається.

Величаємо вас,* святі страсотерпці,*
і вшануємо ваші страждання,* що їх ви
перенесли за Христа.

*****

Ці ікони є початком «Віртуального Альбому Ікон і Мощівників Пратулинських Мучеників у Східній Католицькій Церкві Володимирового Хрещення». Тому просимо поповнювати наш фонд, надсилаючи світлини. Більш детальна інформація буде розміщена на сайті.

Парафія Успення Пресвятої Богородиці.
Вул. Михайла Лучкая 2, Виноградів,
Закарпатська область.
Іконописець – Віктор Шетеля, 2024 р.

ПІДСУМОК

Пратулинські мученики були звичайними мирянами і простими селянами, які не вагалися віддати життя за справжні цінності. Їхній приклад вчить нас мужності, яка необхідна не лише для того, щоби захистити нашу віру, але також щоби нею жити щоденно, навіть тоді, коли це дуже складно в сучасному світі.

Варто також подумати над тим, що вони - жертви зловживання релігією в ім'я світської, політичної мети; жертви, яких "навертала" тодішня влада відповідно до свого світогляду.

Повернімося на мить до вступу цього альбому, де сказано: «Сьогодні дуже часто світлини не є носієм «глибини», а радше «пустотою»... З цього альбому зрозуміло, що фотографій Блаженних немає, а вже стільки намальовано ікон, образів... З кожним роком збільшується кількість зацікавлених інформацією про них. А отже і людей, що моляться через їхнє заступництво.

***

Джерелом для віртуального «Альбому Пратулинських Блаженних» є інформація, отримана від іконописця Малгожати Вашкевич https://www.facebook.com/p/Ikony-Na-Kra%C5%84cu-%C5%9Awiata-100086504260383/?locale=pl_PL, а також фрагменти з публікації «Блаженні з Пратулина - героїчні свідки Бога» о. проф. Казімежа Матвеюка. Фонд Уніятів Підляських «Арка». Переклад текстів і редагування: Любов Козак. Видавництво «Унітас». Дякуємо за допомогу всім, хто вніс свою лепту до опрацювання цього альбому. Далі буде...

Автори ікони «Пратулинський Хрест»»
Малгожата Вашкевич
та о. Мирослав Невенгловський
з варіантом ікони у темпері.

Усіх тих, хто має додаткову інформацію або матеріали про Пратулинських Блаженних, запрошуємо до співпраці.